

розшукових справ, згідно з правилами встановленими ст. 159-166 КПК України.

Крім того, відповідно до вимог ст. 163 КПК клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів розглядається в судовому засіданні. Проте, під час застосування даної норми є незрозумілим строк, протягом якого клопотання повинно бути розглянуто слідчим суддею.

Відповідно до ч. 2 ст. 165 КПК України вказано, що зазначена в ухвалі слідчого судді, суду особа зобов'язана пред'явити особі, яка зазначена в ухвалі як володітель речей і документів, оригінал ухвали про тимчасовий доступ до речей і документів та вручити її копію. В даному випадку незрозумілим є те, що саме залишається в судовому провадженні в суді (копія ухвали?). З огляду на це порушується принцип того, що оригінал документу винесений в судовому засіданні повинен зберігатись в суді.

Тому, на нашу думку, доцільно змінити редакцію п. 5 ст. 163 КПК на таку: «Слідчий суддя, суд постановляє ухвалу про надання тимчасового доступу до речей і документів та виготовляє два її оригінали, якщо сторона кримінального провадження у своєму клопотанні доведе наявність достатніх підстав вважати, що ці речі або документи...» далі по тексту.

Як висновок, хочемо зазначити, що врегульована нормами кримінального процесуального закону процедура здійснення тимчасового доступу до речей і документів є позитивним кроком вітчизняного законодавця на шляху до наближення правового регулювання кримінально-процесуальної діяльності до міжнародних стандартів і більш високого рівня забезпечення прав особи. Разом з тим, вбачається, що норми глави 15 потребують змін і доповнень у бік спрощення процедури провадження даної слідчої (розшукової) дії.

Проблеми кримінально-правової оцінки схиляння до суспільно небезпечної діяльності як способу маніпулювання психікою людини

Киренко С.Г., доцент кафедри кримінально-правових дисциплін ННПП НАВС, кандидат юридичних наук

Забезпечення стабільного розвитку суспільства неможливе без наявності ефективної кримінально-правової бази, яка повинна адекватно оцінювати конкретні суспільно небезпечні посягання на різноманітні відносини. У цьому ракурсі необхідно звернути увагу на діяння, які, при всій своїй небезпечі, не мають належної оцінки у КК України. Мова, зокрема, йде про випадки схиляння особи до суспільно небезпечної (конкретно – до злочинної) діяльності, тобто, про найбільш небезпечний різновид маніпулювання психікою людини. Справа в тім, що, як правило, вітчизняне кримінальне законодавство визначає схиляння до вчинення злочину як підбурювання (ч. 4 ст. 27 КК України), тобто як дії одного співучасника злочину щодо іншого. При цьому домінує точка зору, що схилити можна тільки до конкретного злочину, а не до злочинної діяльності взагалі. В принципі, з цим можна було б погодитись, якби виключалися ситуації, коли схиляння іншої особи до вчинення конкретного злочину не має ознак співучасті або мова про якийсь конкретний злочин взагалі не йде. Наприклад, особа прагне помститись

своєму сусідові, який поїхав на відпочинок (той не дав гроші у борг). З цією метою така особа нібито випадково (день народження знайомого чи інше свято) потрапляє до кампанії, де, як їй відомо, знаходяться люди, які вчиняють квартирні крадіжки або викрадення транспортних засобів (при цьому вона з ними особисто не знайома). Під час перебування там, особа, у розмові за столом на різні теми, як приклад неухважного ставлення до майна, розповідає про квартиру заможного сусіда (який зараз відсутній), де дуже багато цінностей, але погана сигналізація, яку можна легко вимкнути (теж саме можна повідомити і відносно машини сусіда). Зрозуміло, що така інформація навряд чи пройде поза увагою відповідних крадігів. В результаті, скориставшись нею, вони обікрали квартиру сусіда або незаконно заволоділи його транспортним засобом. Виникає питання: як кваліфікувати дії фактичного ініціатора таких дій? Співучасті у крадіжці або незаконному заволодінні транспортним засобом тут немає, адже ніякої змови чи підбурювання не було: просто розмова «про життя» за столом між незнайомими людьми, ніхто нікого не до чого не закликав і ні про що не домовлявся (а співучасть, як відомо, передбачає наявність спільної мети, яка усвідомлюється співучасниками, взаємної згоди між ними та поінформованості про спільні дії). Виходить, що відповідна особа, яка схилила інших до відповідних злочинів (тобто, змусила інших діяти у потрібному для себе напрямі, хоча вони рішення приймали нібито самостійно), опиняється недосяжною для закону, адже немає адекватної вчиненому діянню норми. Перед нами приклад наведення особи на потрібні для ініціатора впливу (схилання) висновки, які здатні призвести до вчинення злочину (по суті, це маніпулювання психікою людини). Подібним чином можна схилити особу (осіб) і до вчинення інших злочинів, при цьому мотиви та мета ініціатора схилання до злочинних дій, можуть мати широкий спектр: від помсти до прагнення дестабілізувати суспільство в окремій країні (чи країнах).

Наприклад, використовуючи методи поширення чуток серед окремих осіб або надання спеціально відібраних відомостей через засоби масової інформації, можна провокувати злочинні дії щодо конкретних осіб або навіть груп населення (при цьому жодних прямих закликів до якихось суспільно небезпечних дій щодо них, які б підпадали під норми діючого кримінального законодавства, не буде – це може мати вигляд публічних роздумів щодо доцільності чинного конституційного ладу, діяльності певної особи чи іншого питання - зовні нібито коректні; телевізійні новини, де інформація про події подається однобічно або взагалі спотворюється саме з метою виклику потрібної для авторів цих новин агресивної реакції з боку глядачів). При цьому особи, які внаслідок такого інформаційного впливу щодо себе, вчиняють злочини (вбивство, завдання тілесних ушкоджень, масові заворушення, порушення рівноправності громадян чи ін.) будуть впевнені, що вони до цього прийшли самостійно і ніякого схилання до вчинення якогось конкретного злочину з боку інших не було. Потрібно також враховувати, що ініціатори відповідного інформаційного впливу не завжди прагнуть вчинення його адресатами якихось конкретних злочинів: їх може задовольнити будь-яка злочинна діяльність з боку невизначеного кола осіб, яка здатна призвести до дестабілізації суспільства.

Широкі можливості для схилення до злочинної діяльності надає мережа «Інтернет». На відповідних сайтах можна розмішувати інформацію щодо технології виготовлення вибухових пристроїв, різноманітних отрут, способів вчинення терористичних актів, вбивств, угонів або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна та ін. Підбурювання конкретної особи до вчинення злочину, з точки зору чинного кримінального законодавства, тут немає, адже ця інформація доступна невизначеному колу осіб (немає ознак співучасті). Проте, зрозуміло, що ймовірність практичного втілення таких «порад» з боку окремих осіб, які ознайомляться з ними, дуже висока, отже надзвичайно високою є й загроза для суспільства від подібних дій.

Таким чином, є необхідність належної кримінально-правової оцінки схилення до злочинної діяльності. Можливим варіантом вирішення цієї проблеми може бути встановлення кримінальної відповідальності за схилення особи до злочинної діяльності, вчинене за відсутності ознак співучасті. У якості кваліфікуючих ознак злочину можуть виступати відповідні дії, вчинені щодо кількох осіб або з використанням засобів масової інформації, а у якості особливо кваліфікуючої ознаки – вчинення адресатом схилення злочину. Це дозволить не тільки адекватно реагувати на подібні випадки, а й попереджати дії, спрямовані на виклик у інших осіб бажання вчинити злочин.

Перерва у відбуванні покарання: зміни та новації у Кримінальному кодексі України

Мостепанюк Л.О., доцент кафедри кримінального права НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

Чинне кримінальне законодавство є динамічним і постійно зазнає змін і доповнень задля його удосконалення. Так, у Верховній Раді України зареєстровано ряд законопроектів, підготовлених у зв'язку з необхідністю забезпечення дотримання та виконання Україною взятих на себе зобов'язань перед Радою Європи та імплементації положень Загальної декларації прав людини, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Європейських пенітенціарних правил, Мінімальних стандартних правил ООН поводження із засудженими, які регламентують тримання засуджених осіб у таких умовах, котрі забезпечують дотримання прав особи, гідності людини, її честі та повагу до особистості.

Держава, взявши на себе функцію покарання осіб та обмеживши їх свободу і можливість пересування шляхом поміщення у спеціалізовані установи, зобов'язана надавати таким особам необхідне медичне лікування та огляди. На сьогодні не вирішеним залишається питання режиму тримання засуджених до позбавлення волі в закладах охорони здоров'я за межами установ виконання покарань. Як показує практика, права таких осіб значно обмежуються навіть порівняно з правами засуджених, які утримуються в установах виконання покарань. Тому в проєкті Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо перерви у відбуванні покарання», реєстр. № 3693 від 25 листопада